

УДК 82

**АД МІНУЛАГА ДА СУЧАСНАГА:
ПІНСК У ТВОРАХ МАСТАЦКАЙ ЛІТАРАТУРЫ І ПУБЛІЦЫСТЫКІ**

К.С. Наскевіч, X “А” клас

*Кіраўнік – Н.І. Куратнік, настаўнік беларускай мовы і літаратуры
Дзяржаўная ўстанова адукацыі “Гімназія №2 г. Пінска”*

2018-2020 гады ў Беларусі праходзілі пад знакам Года малой радзімы, таму настаў час кожнаму ўспомніць аб сваіх каранях, аб месцы, дзе ён нарадзіўся, дзе назаўсёды застанецца часцінка душы, і аддаць доўг гэтаму куточку зямлі. Па-другое, у 2019 годзе горад Пінск стаў культурнай сталіцай Беларусі. Статус культурнай сталіцы падкрэслівае ўнікальнасць нашай малой радзімы і

з'яўляецца важным стымулам для яе ўсебаковага вывучэння. Гэта стала адным з важных матываў абуджэння ў нас цікавасці да гісторыі і культуры свайго роднага горада, садзейнічала фарміраванню пачуцця дачынення да яго мінулага і сучаснасці.

Мэта даследчай работы: даследаванне літаратурнага вобліку горада Пінска ў творах мастацкай літаратуры і публіцыстыкі.

Пастаўленая мэта прадугледжвае вырашэнне наступных **задач**:

высветліць адметнасці фальклорных і летапісных твораў пра Пінск;

выявіць асаблівасці ўспрымання горада польскімі і рускімі пісьменнікамі XIX - пачатку XX стагоддзяў;

высветліць адметнасці ўвасаблення Пінска ў паэтычных творах;

вызначыць асаблівасці паказу нашага горада ў мастацкай і дакументальнай прозе.

Аб'ект даследавання: паэтычныя і праязныя творы, прысвечаныя гораду Пінску.

Прадмет даследавання: літаратурны воблік горада Пінска ў мастацкіх і публіцыстычных творах.

У ходзе дадзенага даследавання даказвалася **гіпотэза**: творы мастацкай літаратуры – адна з крыніц пазнання горада Пінска: яго гісторыі і сучаснасці, помнікаў дойлідства.

Першыя ўпамінанні пра Пінск сустракаем у вуснай народнай творчасці і летапісанні. Пінск не належыць да ліку населеных пунктаў, пра паходжанне назвы якіх існуе вялікая колькасць легенд. Погляд нашых продкаў адносна ўзнікнення горада і паходжання яго назвы, які выявіўся ў легендзе “Пінск”, супадае з меркаваннем даследчыкаў аб сувязі паходжання назвы гэтага тапоніма і ракі Піна.

Агульнавядома, што ўпершыню наш горад згадваецца пад 1097 годам у Іпацьеўскім летапісе. У кантэксце тагачасных палітычных падзей Пінск упамінаецца ў гэтым творы 14 разоў, хаця гэтыя ўпамінанні носяць фрагментарны характар.

Наступным аспектам нашага даследавання былі творы рускіх і польскіх пісьменнікаў XIX – пачатку XX стагоддзяў, якія пакінулі ў сваёй творчай спадчыне ўпамінанні пра Пінск. У Фёдора Глінкі і Аляксандра Блока яны з'явіліся пад непасрэдным уражаннем ад сустрэч з тагачасным горадам, які здзіўляў веліччу архітэктурных

помнікаў і прыгажосцю навакольных краявідаў. У той жа час польскі фалькларыст і пісьменнік Юзаф Крашэўскі пакінуў больш інфарматыўныя ўспаміны пра Пінск, што тлумачыцца гісторыка-краязнаўчымі характарам яго працы «Пінск і яго ваколiцы».

Найбольшая колькасць згадак пра Пінск сустракаецца ў творах беларускіх пісьменнікаў XX – пачатку XXI стагоддзяў. Так упамінанні пра Пінск ёсць ў вершах Петруся Броўкі, Галіны Каржанеўскай, Міколы Хведаровіча. Пад уплывам сустрэчы з Палесем у беларускага паэта Уладзіміра Дубоўкі з'явілася кніга вершаў “Палеская рапсодыя”, куды ўваходзіць і прысвечанне нашаму гораду – верш “Пінск”. На аснове аналізу паэтычных твораў пра Пінск мы прыйшлі да высновы, што пераважная іх большасць прысвечана сучаснаму гораду, падкрэслівае прыгажосць яго вуліц і сквераў, удалае спалучэнне архітэктурных помнікаў і сучасных збудаванняў. У вершах паэтызуецца гераічнае мінулае Пінска, але іх падрабязныя апісанні, як гэта ёсць у прозе, практычна адсутнічаюць. Вершы, прысвечаныя Пінску, напісаны паэтамі розных пакаленняў, як класікамі беларускай літаратуры, так і мясцовымі аўтарамі. Сярод іх – Аляксандр Альфяровіч, Алесь Бібіцкі, Зіновій Вагер, Мікола Купрэў, Тамара Лазнюха, Вольга Курдзюмава і іншыя.

Намі былі прааналізаваны і праязныя творы, у якіх згадваецца Пінск. Адзначым, што пра Пінск згадвалі пераважна вядомыя праязікі, сярод іх Якуб Колас (аповесць “У глыбі Палесся”), Уладзімір Караткевіч (аповяданне “Калядная рапсодыя”, нарысы “Званы ў прадоннях азёр” і “Зямля пад белымі крыламі), Віталь Вольскі (“Падарожжа па краіне беларусаў”), Міхась Лынькоў (аповяданне “Сустрэчы”). Пінску прысвечаны нарыс сучаснага праязіка Уладзіміра Глушакова “Палескі Кіцеж-горад”, і замалёўка выпускніцы сярэдняй школы №10 Зубрыцкай Кацярыны “Спатканне з любімым горадам”. Ёсць аповяданні ці аповесці, у якіх развіццё сюжэтнай лініі самым цесным чынам звязана з Пінскам, ёсць творы, дзе чытач сустракае апісанне нашага горада: шматлікіх помнікаў архітэктурны, знакавых месцаў Пінска, а таксама важных гістарычных падзей, што ў ім адбываліся (нарысы Уладзіміра Караткевіча, Уладзіміра Глушакова, Віталія Вольскага). Найбольш інфармацыйна насычанымі з'яўляюцца нарысы, якія даволі падрабязна расказваюць чытачу пра гістарычныя падзеі, звязаныя з Пінскам: разбурэнне горада войскамі князя Януша Рад-

зівіла, зараджэнне рэвалюцыйных ідэй і рабочага руху напярэдадні рэвалюцыі 1905-1907 гг., падзеі перыяду Вялікай Айчыннай вайны і інш. Не засталіся па-за ўвагай прэзаікаў і знакамітыя архітэктурныя помнікі сталіцы Палесся, падрабязныя апісанні якіх мы знаходзім як у мастацкай, так і ў дакументальнай прозе.

Практычная каштоўнасць работы заключаецца ў магчымасці выкарыстання матэрыялаў і вынікаў даследавання на інфармацыйных і класных гадзінах, прысвечаных малой радзіме.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Альфяровіч, А. Пінская раніца: Вершы / А. Альфяровіч. – Мн.: Маст. літ., 2003. – 94 с.
2. Брэстчына: Назвы населеных пунктаў паводле легендаў і паданняў / Склад., запіс, апрац. А.М.Ненадаўца. – Мн.: Беларусь, 1995. – 431 с.
3. Вольскі, В. Падарожжа па краіне беларусаў / В.Вольскі. – Мн.: Юнацтва, 1986. – 188 с.
4. Гісторыя Беларусі XVI—XVIII стст. Вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання. – Мінск, Выдавецкі цэнтр БДУ, 2017. – 214 с.
5. Зборнік прозы / У. Глушакоў, А. Крэйдзіч. Мінск: Беларусь, 2012. – 360 с.
6. Зубрыцкая Кацярына. Спатканне з любімым горадам / Кацярына Зубрыцкая // Бязрозга. – 2018. – №11. – с.6 – 8.
7. Караткевіч, У. Выбраныя творы. У 2-х т. Т. 1. Апавяданні, аповесці. – Мн.: Маст. літ., 1980. – 336 с.
8. Караткевіч, У. Збор твораў: У 8 т. Т. 8. Кн. 1. П'есы, нарыс. – Мн.: Маст. літ., 1990. – 591 с.
9. Караткевіч, У. Збор твораў: У 8 т. Т. 8. Кн. 2. 3 жыццяпісу, нарысы, эсэ, публіцыстыка, постаці, крытычныя творы, інтэрв'ю, летапіс жыцця і творчасці. – Мн.: Маст. літ., 1991. – 495 с.
10. Колас, Я. На ростанях: Трылогія / Я.Колас.. – Мн.: Маст. літ. 2000. – 704 с.
11. Коўтун, В. Свяча любові: Выбраная паэзія / В. Коўтун. – Мн.: Лімарыус, 2006. – 200 с.
12. Лынькоў, М. Насустрэч жыццю: Апавяданні / М.Лынькоў. – Мн.: Юнацтва, 1988. – 256 с.
13. Ляшук В.Я., Снітко Г.М., Літаратура Берасцейшчыны / В.Я.Ляшук, Г.М.Снітко. – Брэст: Выдавецтва С.Лаўрова, 1999. – 376 с.
14. Палеская рапсодыя: вершы / Уладзімір Дубоўка. – Мінск: Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Рэдакцыя мастацкай літаратуры, 1961. – 209 с.
15. Памяць: Гіст.-дакум. хроніка Пінска. – Мн.: БЕЛТА, 1998. – 557 с.
16. Піншчына літаратурная: Літ.-маст. зб. – Рэдакцыя газеты “Пінскі веснік”, 1999. – 112 с.
17. Радзіма мая дарагая: зборнік твораў для 6-га класа. У II кн. Кн. I. – Мінск: Мастацкая літаратура, 2017. – 478 с.
18. Ручаёк гаварлівых: вершы. – Брэст: Альтэрнатыва, 2012. – 140 с.
19. Т. А. Хвагіна: библиографический аннотированный указатель / Полесский государственный университет, библиотека; сост. С.И.Макаревич. – Пинск, 2013. – 91 с. – (Серия “Люди науки”).
20. Шушко, А. Шаны: зборнік вершаў / А. Шушко. – Мінск: Мінкапрынт, 2012. – 192 с.
21. http://modernlib.net/books/letopisec_nestor/povest_vremennih_let/read.